

Saraynta Sharciga

Ujeedooyinka guud ee cutubka: ka dib marka ay cutubkan dhamaystaan ardaydu waxaad:

- Fahamtaan xuquuqaha sinaanta ee qowmiyadaha Itoobiya.
- Fahmidoonaan faa'iida in sharciga la dhowro loona hogaansamo ay u leedahay muwaadiniinta
- Fahmi doonaan sababta loogu baahday in awooda masuuliyiinta dawlada la xadeeyo

2.1 Waa Maxay Dastuur?

- Ma xasuusataan waxii aad ku barateen dastuurka fadaraalka iyo kan deegaanada? Xidhiidh sidee ah ayaa ka dhaxeeyo?

Dastuurka waa sharciga uga sareeyo ee dal lee yahay. Waa Tukmiinti ay ku qeexanyihiin ujeedooyinka siyaasda, dhaqalaha iyo bulshada ee dalka iyo dadkuba. Dastuurku wuxuu gacan ka gaystaan sidii muwaadininta xuquuqdooda loo dhowri lahaa, waajibbaadkoodane uga soo bixi lahaayeen.

Dastuurka fadaraaliga ah waa mid cadaynaha ujeedooyinka ugu muhiimsan ee siyaasada iyo dhaqan-dhaqaale ee dalka. Dastuurka deegaankuna waa kan xooga saarayoa arimaha gudaha ee deegaanka sida in aad ismaamushid, dajisid siy aasada bulshada, dhaqaalaha iyo horumarinta deegaanka.

Layliska 1^{aad}

Ka jawaaba su'aalahan soosocda:

1. Waa maxay dastuur?
2. Muxuu Mudnaanta saarayaa dastuurka fadaraalka?

2.1.1. Baahida looqabo dastuurka dawlada deegaanada

Waamaxay waxa looga baahday in deegaanadu yeeshaan dastuur u gaar ah?

- Dastuurka dawlad deegaanadu waa mid ay iskugu maamulaan deegaanada hadba sida ay xaalada gaar ahaaneed ee deeganka tahay laguna salaynayo. Qaar ka mid ah arimaha loogu baahday dastuurka deegaanada ayaa ah.
- Wuxuu xaqiijinayo lahaanshaha xukunka iyo maamul ee qowmiyadaha iyo shucubta;
- Wuxuu gacan ka gaystaa hirgalinta is maamul hoosaadka;
- Wuxuu suurta galinayaa soo saarida sharciyo iyo xeerar ku jaangoysan xaalada dhabta ah ee deegaankaas;
- Wuxuu damaanad qaadayaa sinaanshaha luuqadaha, dhqamada, diimaha iyo Jinisga

Saraynta Sharciga

Jaantuska 2.1 Sharciga oo Loo hogaansamo

Layliska 2^{aad}

Ka jawaaba su'aalahan soosocdo:

1. Waa maxay ujeedada dastuurka dawlad deegaanada?
2. Sheeg sadax ka mid ah baahida loo qabo dastuurka deegaanada?

Shaqa kooxeed

In ta aad akhridaan dasturka Fadaraalka iyo kan deegaanka aad ku dhaqan tihiin dabadeedna ku salaysaan su'aalahan soosocda ka soo jeediya warbixin gaaban.

1. Faahfaahiya qodobada ugu muhiimsan ee dastuurka fadaraalku xooga saarayo.
2. Sheega arimaha ugu muhiimsan ee dastuurada deegaanada xooga saarayaan.
3. Waa maxay faraq ay ku kala duwanyahiin iyo waxa ay iskaga midka yahiin dastuurada dawlada deegaanada iyo kan fadaraalka?

2.1.2. Kaalinta Xeerdhaqameedyada ku leeyahiin sugida daganaanshaha

- Maxaa loogu baahday jiritaanka xeer dhaqameedyo?

Dadku xiliyadii ay ku hawlanayahiin hawlhooda iyo nolal maal meedkooda caadiga ah waxay dajisanjireen xeerar iyo dhaqamo ay ugu guulaystaan dhibaato walba oo soo wajahda. Ilaa haddane wali sidiibay ku si dhaqmaan. Tusaale ahaan, si ay ugu guulaystaan dhibaatooyinka dhaqaale iyo kan bulshaba waxay aas aasaan ururo sida hagbada (Jamac). Marka ay isku dhacyo yimaadaan waxay aas aasan gudiyo xaliyo dhibaataada. Marka ay leeyahiin xeerar ay dhamaanba dhib aatooyinka ugu gudbaan oo dajisan, waxay xeerarkaasi gacan ka gaysataan in sharciyada deegaanada ee I adajiyo ay xoojiyaan kala dan bayntane si fudud u timaado.

Layliska 3^{aad}

Ka dooda su'aalahan so'socdo

1. Waa maxay faa'iida Jiritaanka xeer dhaqameedyada ee deegaamada?
2. Kaalin caynkee ah ayay xeer dhaqameedyadu ku leeyahiin sugida daganaanshaha deegaanda?

2.1.3. Dhibaataada ka soo gaadhi karto muwaadiniinta sharci oo la dhawri waayo

- Dhibaato caynkee ah ayaa ka imankarto haddii sharciga loo hogaansami waayo?

Saraynta Sharciga

Fasalkii Sharciga dajistay

Ardayda Fasalka 6aad waxay biloowga sanad dugsiyeedkan dajisteen sharci ayaga oo kaashanayo baraha horjooga fasalka. Waxay heshiis ku gaadheen in Arday walba uhogaansamo sharciga. Qodabo ka mid ah sharciga ayaa ah in saacadaha la ilaaliyo; loo hogaansamo sharciyada dugsiya lana dhowro. Waxaa in uu nidaamka fasalka ilaaliyo loo doortay arday Cilimi. Inkasto oo Cilmi dhamaanba sharciyada dugsiya u hogaansamay haddana madhacin in ay ardayda kale sidaas sameeyaan. Waxaane aad u hoosaysay dadaalka Cilimi ee sidii ardaydaas ugu hogaansami lahayd sharciga. Tani waxay sababtay in fasalka aanun ka hirgalin nidaam waxbarasho iyo anshax. Inta baddan ardayda fasalka waxaa hoos usii dhacayso rabitaanka iyo xiisaha ay u hayaan waxbarashada.

Layliska 4^{aad}

Ka jawaaba su'aalahan idinka oo kaashanayo sheekadaas:

1. Waayo cida masuulka ka ah in sharcigaasi dhaqan gali waayo?
2. Maxay ahayd in uu ku dhaqaaqo baraha horjoogaha fasalka si sharcigu u sii nagaado?

U hogaansanka sharciga wxaa loga jeeedaa marka ay dhamaan muwadiniinta sharciga ixtiraamaan sharcigana uu xadidayo. Ilaalinta sharcigane waa marka muwaadiniintu ay arkaan dadkale oo sharciga jabinayo in ay difaacaan sharcigaas si nabadgalyo ah. Haddii sharciga loo hogaansami waayo waxbarsho, nabadgalo horumar iyo wada noolaansho majiri karaan.

Layliska 5^{aad}

Inta aad akhridaan xaaladahan hoors ku qoran ka dib ka dooda bal wax ay ahayd in laqabto:

1. Haddii uu shaqaale ka tirsan dugsiya oo soo daaha asaguba ku yidhaahdo ardayda hasoo daahine ;
2. Haddii shaqaale aan ba bilicda dugsiya danayn uu ardayda ku yidhaahdo ilaaliya nadaafada dugsiya.

Si loo difaaco sharciga waa in marka hore loo hogaansamo sharciga.

Layliska 6^{aad}

Ka dooda su'aalahan soo socdo:

1. Dhibaatooyin sidee ah ayaa ka dhalankaro haddii sharciga la dhowri waayo?
2. Ilaalita sharciga ayaa musuul ka ah? in la dhowrase?

Saraynta Sharciga

2.2 Anshaxa

2.2.1 Macnaha anshaxa

Jaantuska 2.2. dadka waayeeelka ah oo loo gargaaro waa anshax wanaagsan

Jaantuska 2.3 Anshaxa Suuban aan dhaqan ka dhigano

- Fariimo caynkee ah ayaad ka daalacateen sawirka?
- Idinkuse ficilo caynkee ah in aad ka qaybqaadatan ayaad ku faraxsanaan lahaydeen?

Abaalka Anshaxa Suuban

Muxamed waa Araday dhigta fasalka 6aad. Waa mid lagu yaqaan dhaqankiise wanaagsan dhinaca dariska, qoyskooda iyo dugsigaba. Muxamed dabecadiisa suuban marka lagayi maado waxaa kale oos ku wanaagsanyahay waxbarashada.

Waxaa aad looguyaqaan u hogaansanka sharciga dugsigaba iyo awaamirta. Dad badan ayaa waxay ugu yeedhaan “Willki caqliga badnaa”. Xiliga aanusan waxbarashada qaadanayn wuxuu ka qaybqaataa naadiyada kala duwan ee dugsigaba; gaar ahaan midka wadaniyada iyo anshaxa. Sidaas daraadeed aayuu laba jeer ku helay abaal marin

Layliska 7^{aad}

Ka jawaab su'aalahaan soo socda idinka oo tixraacyo sheekada.

1. Ayaad u malaynaysaan in ay gacan ka gaysteen anshaxa wanaagsan ee waxbarashada natiijada leh ee uu Muxammed ku si foobay?
2. Faa'iidooyin caynkee ah ayay kuu soo hoyinkaraan in lanoqdo qof leh anshax wanaagsan?

Waxa aynu ku kala saaro in ficiladu khalad ama sax yahiin waa anshax. Kaalinta muhiim ah ayuu anshaxu ku leeyahay in abuurto dad leh dhaqan wanaagsan.

Anshaxa wanaagsan waa ka bulshadu ogalaansho ka hela islamarkeena wanaag horseedi Kara. Anshaxa aan ha boonayne waa wax walba ooy

Saraynta Sharciga

bulshada aqbali waydu loona arko dhaqan xun. Guud ahaan, waxaa la odhan karaa anshaxu waa hanaan lagu cabiro dabeecadaha wanaagsan iyo kuwa xun xun.

Layliska 8^{aad}

Shaxda hoos ku qoran intaad buugaagtiina ku guurisaan ficilada qoran ee cabiraya heerka anshaxa oga jawaaba “Anshaxa wanaagsan” iyo “anshax aan wanaagsanayn”. Isticmaala calaamada (“✓”) si aad u tilmaamtaan jawaabtiina

Tusmooyinka anshaxa	Anshaxa wanaagsan	Anshax aan wanaagsanayn
Uhogaansamida awaamiirta iyo xeerarka dugsiga		
Gacansiinta dadka liita		
Ku dhaqaaqida ficil aan bulshada ku ha boonayn		
Isku dhacyo abuurid		
Ixfiraamla'aanta waalidka iyo dadka kaa wayn		
Quursiga dadka taagta daran		
Xafidida sirta		
Run sheeg in aad ahaalid		
Beenala In aad noqotid		

2.2.2 Anshaxa laga sugayo ardayga ee heer dugsiga

- Waa maxay anshaxa heer dugsiga ee ardayda laga sugayo?

A. as aaska anshaxa ardayga waa qoyska.

Caruurta in ay noqdaan kuwa anshax wanaagsan ku barbaara waalidiinta kaalin sare ayey ku leeyahiin. Dugsiyaduna si aan ka hoosayn waalidiinta ayeey door muhiim ah ku leeyahiin dhisida iyo soo saarida arday anshax leh. Guud ahaan, anshaxa heer dugsiga laga sugayo ardayda aad ayeey u badanyahiin waxaana ka mid ah

B. Xushmaynta iyo u hogaansanka xeerarka iyo shraciyada dugsiga.

Si loo helo hanaan baris barasho oy ku dhe hantahay kala dambayn iyo is citi qaadin waxaa muhiim ah in la dhiso sharciyo iyo xeerar. Ardaydu waxaa laga sugayaa in ay u hogaansamaan sharciyada iyo awaamiirta dugsiga uu dajistay. Sidoo kale in ay ardaydu raacaan talada iyo jihataynta baraha hadba siiyo.

T. Daryeelida hantida dugsiga.

Hantida iyo qalabyada laga helo dugsiga dhex diisa waa kuwa lagu dhisay lacag laga soo uruur iyo shacabka. Ma ehe qalab sifudud loo badali karo mar haddi uu bururo. Sidaas daraadaad, ardayda anshaxa wanaagsan ee wadaniyiinta ah waa kuwa daryeelo hantida dugsiga sida kuraasta, fasalada wax lagubarto. Buugaagta wax lagabarto.

Saraynta Sharciga

J. Dhowrida naadafada iyo bilicda dugsiga iyo fasalada

Mid ka mid ah anshaxa wanaagsan ee ardayda lagsugyo waxaa weeyaan dhowrida nadaafada iyo blicda dugsiga. Waxaana ka mid ah in arday wala ka qaybqaato nadiifinta fasalada; xanaanaynta dhirta dugsiga, haddii ay la kulmaan cida waxyeelaynayso dhirta in ay maamulka dugsiga u soo gudbiyaan iyo kuwa kalba.

X. Qadarinta bulshada dugsiga

Si loo taabagaliyo hanaanka baris barasho ee dugsiga kaalinta dhamaanba bulshaooyinka waa mid muhiim ah. Marka cid walba oo ku haw lan gacan ka gaysashada taabagalka baris barashda in la dhowro lana xushmeeyo waa arin laga sugayo ardayda.

Layliska 9^{aad}

Ka dooda su'aalahan soo socdo

1. Haddii kuraasta fasalka dayacmaan ay jajabaan ardayda san adka dambe fasalkaas soo gali doonto maxay wax ku baran doonaan? Ka dooda dabadeedne waxa aad xal u aragtaan soo bandhiga.
2. Heer dugsi ahaan anshaxa ardayda laga sugayo maxaa ka mid ah?
3. Maxaa loogu baahanyahay in ardaydu yeelato anshax wanaagsan?
4. Waa maxay doorka qoysku ka gaysankaro dhisida jiil anshax wanaagsan leh?

2.3 Xadaynta Awooda Maamul

2.3.1 Waa maxay xadaynta awooda maamul?

- Tuuladiina ama degmadiina qof lasoo doortay oo masuul ah kuna dhaqmo si ka baxsan sidii sharciga fasaxayay waligiin ma aragteen mise ma maqasheen?
- Talaaba caynkee ah ayaa loo baahanyahay in laga qaado qofka u dhaqmo sidan oo kale?

Xadaynta awooda maamul waa sharci kuu ogaalano heerka awoodada maamul ay tahay in aad ku dhaqanto. Masuul walba ay shacabka soo doorteen ama ka shaqeeya xafiisyada adeega bixiya waxaa jira sharci xadidayo awoodiisa maamul, waxaane jira sharcisiinayo awood maamul islamarkaana ay tahay in uu ku dhaqmo . Lama Ogala in xadka awooda maamul ee masulka la siiyay wax ka baxsan adeegsado ama ku takrifalo kursiga. Haddii dadku ay ku shaqaynayaan si ka baxsan sidii sharcigu fasaxay ma dhalan karto hanaan wanaagaan oo shaqo. Qof walba wuxuu u fulin arinta hadba sida uu u arko ama la noqota. Tusaale ahaan, Ardayga hor joogaha fasalka haddii uu dhaafo xadkii loo fasaxay ee ilaalinta nidaamka fasalka, waxaa iman buuq iyo kala dambayn la'aan fasalka dhexdiisa

Layliska 10^{aad}

Waxaad ka doodaan su'aalahan soo socdo

1. Maxaa loogu baahanyahay in la xadeeyo awooda maamul ee masuuliyiinta?
2. Dhibaatooyin caynkaa ah ayaa dhalan kara haddii ayna jirin xadaynta awooda maamul ?

Saraynta Sharciga

2.3.2 Baahida loo qabo xadaynta awooda maamul ee masuuliyiinta shacabku soo doortay

- Waa kuwee masuuliyiinta ay shacabku doorteen?

Mudane Qabdid

Mudane Qabdiid waa Nin ay shacabku soo doorteen oo ah Gudooniyaha xaafada. Kadib markii loo doortay xilkaas waxii ka dam beeyay wuu badalay dabeecadihii wanaagsanaa ee looga bartay. Wuxuu bilaabayba in uu u shaqeeyo si ka duwan sidii sharcigu dhigayay.

Waxaa laysku raacay in uu ku shaqeeyo eex iyo qabayaalad cad. Tusaale ahaan, Guryaha dawladda inta uu dadku ku jiro si musuqmaasuq ah cadaaymo u sameeyo deedne ka bixiyo ayuu dajiyaa qaraabadiisa.

Waxaa intaas sii dheerba inta uu awooda masuuliyadeed ee lasaaray sii dhafay ayuuba dhulka dawladda dad si hoose looga iibiyo ayuu fasaxaa. Marka shacabkii soo dartay ayaa arinta fajac ku noqotay. In kasto oo arinta soo shaac baxday haddane in ay talaabo ka qaadaan masuurta galin.

Maalin maalmaha ka mid ah mar uu dadka xaafada isugu yeedhay shir ku saabsan xaaladda kale, ayaa qof la socday tacadiga iyo dhibku uu Qabdiid ku hayo deegaanka soo bandhigay arinta. Wuxuuna soo jeediyay in ninkan xilka ka dago lana hor keeno sharciga. Maadaama cid walba arinta ay ogaydba waxaa loo sacabeeyay ninkii sidaas soo jeediyay. Laa kiinse mudane Qabdiid

wuu ku gacan saydhay eedaha loo soo jeediyay wuxuuna sheegay in uusan marnaba ka dagayn kursigiisaa.

Layliska 11^{aad}

Idinka oo ku salaynayo sheekada kor ku xusan ka jawaaba su'aalahaan.

1. Waa maxay ficilka mudane Qabdiid u sameeyay ee ka baxsan sharciga?
2. Maxaad u malaynaysaan markii uu ninkii uu soo jeediyay eeda Qabdiid ka dib dadku in ay u sacabeeyaan?
3. Mudane Qabdiid maadaama uu yidhi xilka ka ma dagayo, ma u malaynaysaan in uu xilka sii hayn doono? Sabab?
4. Deegaankiina in ay arin taa oo kale ah ka dhacday ma maqasheen waligiin? Maxayse natiijadu ahayd?

Kuwa shacabka ay doorteen marka la leeyahay waxaa loo jeeda masuuliyiinta shacab goob kuwada nool wakiilada ay doorteen in ay iyaga matalaan una taagnaadaan ilaalinta xuquuqaha bulshada ay ka soo baxeen.

Layliska 12^{aad}

Ka dooda su'aashan soo socoto.

1. Sabata loogu baahday in la xadido awooda maamul ee masuuliyiinta intaad fahfaahisaan kadib ka dooda.

Saraynta Sharciga

2.4 Sirta

2.4.1 Sirta Saaxiibada

- Waa maxay sirta saaxiibada?
- Ma garanaysan mar aad saaxiibadiin arin sir ah ka wada hadasheen?
- Arimo sidee ah ayaa la odhan karaa wa sir dhexmari karta saa xiibada?

Sirta saaxiibada waa arin qarsoodi ah iyo balan ay kala qaataan labo ama in ka baddan oo saaxiba ah. Haddii sirtaas loo gudbiyo cidkale ma ehe arin wanaagsan. Waxaaba dhici karto in ay dhibaato horseedo. Sirta waxay ka dhaxayn kartaa saaxiibada deegaanka, saaxiibada aad shaqada wadaagtaan iwm. Waxaa muhiim ah loona baahanyahay in sirta ay kuu sheegtaan saaxiibadada aad amaan siisid ama xafidid.

Layliska 13^{aad}

Ka jawaaba su'aalan soosocda

1. Waa maxay sirta saaxiibada?
2. Tusaale ka bixiya sirta ka dhex jirikarta saaxiibada?
3. Maxaa ka dhalankara haddii sir ay isku ogaayaan labo saxiib ay dibada u soo baxday?

2.5 Musuq Maasuqa

2.5.1 Macnaha Musuqmaasuq

Waxaasaa Natiijo ah!

Ardayada dhigato fasalka 7aad ee magaceedu yahay Canbaro, waa gabadh ka dhalatay qoys dhaqaale wanaagsan, laakiinse aad ugu liidato waxbarashada. Bare Raxma waa macalinka maadada xisaabta ee fasalka isla markaana ah horjoogaha. Bare Raxmo, waxay qoyska Canbaro ka dhalatay u sheegtay in ay gabadhooda ku liidato waxbarashada. Qoyskii Canbaro ayaa bare Raxmo u qoray lacag guno ah si ay xiliga dheeriga ah xaafada wax ugu barto Canbaro. Macalimad Raxmo ayaa bilowday in ay sidaas wax u barto Canbaro. In kaste ooy bare Raxmo u gashay dadaal dheeri ah sidii ay Canbaro u noqon lahayd arday natiijo fiican keena hadane sidaas manooqon. Raxmo maadama ay lacagta ka soo galaysay waalidiinta Canbaro aad u badnayd ma aanay doonayn in ay ka go'odo lacagtaas.

Markii uu imtixaanka soo dhowaday ayaa waxaa dhacday in ay Raxmo ardayada Canbaro u gudbisay intixaan qish ah. Ka dib markii natiijada la shaaciyay waxaa koow ku soo baxday Canbaro. Ardayda fasalka oo yaaban ogaane xidhiidhka ka dhaxeeyo Bare Raxmo iyo Canbaro ayaa arinta u gudbiyay hogaanka dugsiga. Hadda maadama markii arinta laabadhay ay soo baxday, waxaa bare Raxmo loo gudbiyay gudiga anshaxa oo eegaya waxii laga yeeli lahaa arinteeda.

Saraynta Sharciga

Layliska 14^{aad}

Indinka oo ku salaynayo sheekada kor ku xusan ka jawaaba su'aalahan.

1. Bare Raxmo fal musuqmaasuq may geysatay mise ma gaysan?
2. Falal musuqmaasuq oo caynkee ah ayeey Raxmo ku kacday?
3. Go'aan caynkee ah ayuu noqon karaa in laga gaadho falkii bare Raxmo?

Musuqmaasuqu waa sheey hoos udhigayo dadaalka maamul wanaaga ee dal; horumarka, dimuqraadiyada iyo guud ahaan dadaalada loogu jiro in lagagabaxo saboolnimada. Musuqmaasuqa waa fal dambiyeed lagu lunsado hantida shacabka iyada oo lagu soo gabanayo xi lama maamul iyo masuuliyad

Layliska 15^{aad}

Waxaad ka doodaan su'aalahan soosocdo

1. Waa maxay musuqmaasuq? Astaamaha lagu gartase waa kuwee?
2. Waxyeelo ?

2.5.2 Dad Masuuliyad aan qaadi Karin hadii ay tahay wakiilada Bulshadu dooratay ama masuuliyiinta awooda dawlada haa falalka musuqmaasuq ay fulin karaan

- Waa maxay falalka musuqmaasuq ee ay fulin karaan masuuliyiinta qayra masuulka ah?

- Sidee ayay tahay in aan u isticmaalo masuuliyada maamuul ee uu shacabku noo dhiibtay?

Maamulku waa mid lagu helo doorasho, magacaabis siyaasadeed amaba heerka aqoonta shaqsiya. Kuwa shacabka doortay ee maamulka haya waxaa loogu yeedhaa masuuliyiinta shacabka doortay halka kuwa lagu xulay magacabiis siyaasadeed ama heerka aqoontoodane loo yaqaan masuuliyiinta dawlada.

Masuul kastaayi oo maamul haya waxaa looga baahan yahay in uu u hogaansamo shuruucda dalka is lamarkaana si wanaagsan ugu adeego shacabka. Falalka musuqmaasuq ee ay fulin karaan masuuliyiinta awooda haysaa ee qayra masuulka ah waxaa noqon kara:

- Eexda, laaluushka, waxyeelaynta qof aan waxba binin;
- In loo adeegsado kaabayaasha adeega bulshada ama dawlada si shaqsi ahaaneed;
- Ku shaqaynta qabyaalada iyo saaxiibtinimo ama kooxaysi.

Layliska 16^{aad}

Ka jawaaba su'aalahan soo socdo.

1. Waa maxay faraqa u dhaxeeya kuwa shacabka soo doortay iyo masuuliyiinta dawlada?
2. Falalka musuqmaasuq ee ay gaysan karaan wakiilada shacabka iyo masuuliyiinta dawlada intaad Afar ka sheegtaan dabadeedne faah faahiyaa

Saraynta Sharciga

Gebogabada Cutubka

Dastuurka waa sharciga ugu sareeyo ee dal waxaana si gaar ah ugu xusan arimaha sida dhaqaalaha dalka, siyaasada iyo arimaha bulshada. Dastuurka dawlad deegaanaduna waa sharciga oo gu sareeyo ee deegaanka kaas oo u fududayno deegaanadu in ay dhistaan maamul ay iyagu leeyahiin.

U hogaansanka sharciga, waa shacabka iyo dadynawha oo lagu maamulo sharciga islamarkaana la daryeelo. Ilaalinta sharciga waa marka qof ku xadgubayo sharciga si nidaamka waafaqsan looga difaaco loogana hor istaago.

Haddii wax walba nidaam looyeeli waayo waxaa iman isku dhaxyaac. Sidoo kale haddii maamulka la xadadayn waayane waxaa dhici xadugabyo. Marka waxaa jiro sharciyo iyo nidaam xadidayo awooda maamul ee masuuliyiinta shacabka soo doortay.

Anshaxu waa hanaan ina barayo sidii aan u kala saari lahayn waxa wanaagsan iyo waxa aan haboonayn. Dugsiyada dhaxdooda waxaa jira anshax ay tahay in ardaydu layimaadan.

Sirta saaxiibada waa arin ama balan ka dhaxayso labo ama inka baddan oo saaxiibo ah islamarkaana qorsoodi ah.

Sirta oo la gudbiyaa ma wanaagsana waxaane laga yaaba in ay labada ama dadka saaxiibada ah ku kala tagaan.

Musuq maasuqa waa fal dambiyeed lagu lunsado hantida shacabka ayada oo lagu soo gabanayo xukun ama maamul. Wuxu si xun u waxyeleeyaa dadaalka loogu jiro horumarka iyo maamul wanaaga.

Erayada ugu Muhiimsan ee Cutubka

Qof shacabku soo doortay: waa wakiiladl ay bulsho goob ku dhaqan u soo dooratay si uu ilaaliyo xuquuqahooda islamarkaana iyaga ugu adeego

Xadaynta Awooda maamul: waa xadidida awooda maamul ayadoo laga duulayo dastuurka, sharciyo kale ama xeerar.

Musuqmaasuq: waa fal dambiyeed iyo anshax aan waxanaagsanayn kaas oo lagu lunsado hantida shacabka ayadoo lagu soo gabanayo xukun iyo masuuliyad.

Su'aalaha Gebogabada ee Cutubka 2aad

I. Uga jawaab su'aalan soo socdo "Run" ama "Been"

1. Dastuuka dawlad deegaaneedku wuxuu suurtagaliyaa sidii loo dhise lahaa nidaamka ismaamul hoosaadka.
2. Qofka muwadinka ah in uu sharciga u hogaansamo mooyaane in uu sahciga u taagnaado musuuliyad kama saaro.
3. Loo ma baahna in la xadido awooda masuuliyiinta shacabka soodoorto.
4. Waxaa ka iman karto dhibaato haddii labo qof oo saaxiiba ah sirtii ay isku ogayeen baxdo.

II. Su'aalahan soo socdo ka dooro jawaabta saxda ah

1. Kuwan soosocdo teebaan ahayn astaamaha anshax wanaaga?
B. Ixtiraamida sharciyad dugsiga
T. Ilaalinta nadaafada dugsiga
J. In aan la qaadan hantida ardayda kale
X. jawaab malaha.
2. Kuwan soo socdo ee ku saabsan xadaynta awooda masuuliyiinta shacabka soo doortay tee baa run ku ah?
B. In lagu shaqeeyo wax ka hooseeyo heer kii awooda
T. In lagu shaqeeyo wax ka baxshsan awoodii lagu siiyay
J. In maamulka loo adeegsado si wanaagsan
X. dhamaanba.
3. Tee baan ahayn falalka musuqmaasuq ee masuliyiinta shacabka soo doortay fulin karaan?
B. Eexda iyo laaluush qaadashada
T. Hantida dawlada oo loo adeegsado dano shaqsi
J. Dhowrida sirta
X. ku shaqaynta qabyaalada.

Saraynta Sharciga

4. Axdiga iyo balanta ay wada galaan labo qof ama inkab adan oo aad iskugu dhow maxaa loo yaqaan?

B. Sirta qoyska

T. Sirta saaxibka

J. Sirta dalka

X. Sirta shaqsigu

III. Meelaha banana ku buuxi erayda ama weedha saxda ah

1. Talo wanaagsan oo kaste ee bulshadu soo dhowayso waxaa loo yaqaan Anshaxa _____.
2. Anshaxa suuban wuxuu ka biloowdaa _____.
3. Si aad sharciga ugu taagnatid waa in aad marka hore adiguba _____ ilaalisid.

IV. Su'aalahan soo socdo ka bixiya jawaab kooban.

1. Qor labo ka mid ah waxyaabaha loogu baahday dastuur ka dawladeegaanada.
2. Sheeg saddax ka mid ah anshaxa wanaagsan ee ardayga laga sugayo.